

Veronika Simoniti: Strojno prevajanje skrbi vse književne prevajalce

Pisateljica in prevajalka Veronika Simoniti ima svež roman *Kako umirajo ladje*, njeno s kresnikom nagrajeno delo Ivana pred morjem pa čaka na odrsko uprizoritev.

Čeprav so roki in zaveze včasih utesnjujoči, imajo to dobro plat, da te znajo vreči iz udobne počasnosti, priznava Veronika Simoniti. FOTO: Jure Eržen

Urša Izgoršek

Delo, 19. 7. 2026

Šest let po tem, ko je za svoj roman *Ivana pred morjem* prejela nagrado kresnik, se Veronika Simoniti med bralce vrača z novim delom *Kako umirajo ladje*, ki spremlja gledališko skupino na poti po Grčiji. Pisateljica in prevajalka nestrpno čaka na oktober, ko bo njen nagrajeni roman zaživel kot monodrama z Ivo Babić na odru Male drame.

Kaj ste kot avtorica počeli zadnja leta, ste se pisanju odrekli ali ste le potrebovali čas, da je novi roman dozorel?

Vmes sem izdala še zbirko kratkih zgodb *Fugato*, se lotila nekega drugega daljšega pisanja, nastalo je še nekaj kratkih zgodb in neleposlovnih tekstov, medtem pa sem tudi prevajala. Pisanju se torej med eno in drugo izdano avtorsko knjigo nisem odrekla, je pa res, da vsako novo besedilo potrebuje svoji tihi predčas, ko nabiraš ideje, jim pustiš, da se medijo, ti pa si takrat odprt za asociacije in čakaš na trenutek pravega navdiha – tako da pravzaprav pišem ves čas, tudi kadar nisem pred tipkovnico ali papirjem.

Na koncu knjige se med drugim zahvalite uredniku Andreju Blatniku, ki vas je, kot zapišete, »nagovoril k pisanju te knjige«. Včasih torej tudi pisatelji potrebujete poriv od zunaj?

Vsekakor. Čeprav so roki in zaveze kdaj utesnjujoči, imajo to dobro plat, da te znajo vreči iz udobne počasnosti. Ko me je Andrej Blatnik nagovoril k izdaji česa novega, sem načrtovala, da mu bom oddala prej omenjeno besedilo, ki sem ga že imela v delu. Potem pa se mi je začela fabula preveč zapletati in sem sklenila, da se rajši lotim novega teksta. Če me torej Andrej takrat ne bi spodbudil, verjetno tega romana ne bi bilo.

Zgodbo romana *Kako umirajo ladje* ste postavili v 70. leta v Grčijo, kamor se odpravi gledališka skupina, v kateri je tudi par Pina in Urban. Njun kolega Timon sicer ostane doma, vendar pa se med tem potovanjem razkriva tudi zgodovina odnosov protagonistke z obema moškima. Zakaj ste za prizorišče dogajanja izbrali ravno Grčijo, kaj je prinesla k tej intimni zgodbi?

Grčija se mi je ponudila kot naravno prizorišče, saj je ne samo nadvse bogata zakladnica zgodovine in mitov, ampak tudi zibelka teatra, moji liki pa so gledališčniki. Vzporednice in asociacije z intimno zgodbo treh glavnih likov so se torej ponujale kar same, pravzaprav jih je bilo toliko, da sem jih morala nazadnje nekaj črtati.

Ste to deželo, polno zgodb in zgodovine, tudi osebno raziskovali?

V Grčiji sem bila trikrat, in sicer že pred mnogimi leti. Name je naredila velik vtis. Zato sem v romanu večinoma opisovala kraje, ki sem jih obiskala, seveda pa sem si morala namisliti in preučiti, kako je moralo biti tam v sedemdesetih. Skupina mojih gledališčnikov namreč tja potuje leto po koncu polkovniške diktature.

Pina, junakinja romana, je pravzaprav hči Ivane, glavnega lika vašega prejšnjega romana. Zakaj se vam je zdelo smiselno, da med deloma vzpostavite povezavo?

Sprva o Pini sploh nisem nameravala pisati, potem pa sem se spomnila pomisleka bralcev *Ivane pred morjem*, češ da je ta srednja figura, torej Ivanina hči in obenem pripovedovalkina mama, premalo izpisana.

Takrat sem jim odgovarjala, da pravzaprav to sploh ni bil moj namen in da je nalašč v senci drugih dveh ženskih likov, tudi zato, da se poudari razlika med njunima generacijama. Ob omenjenem urednikovem vabilu pred dvema letoma pa sem se spomnila prav na Pino in se je lotila, najprej poskusno, potem pa bolj zares. Iz prejšnjega romana sem jo imela že »nastavljeno«: vedelo se je, da je bila bolehen otrok, da se je med vojno z mamo zatekla na Gorenjsko, da se je družina po vojni preselila v Portorož, da je v Ljubljani študirala dramaturgijo in tako naprej. Vse te fiktivne realije sem seveda v novem romanu morala upoštevati, ko sem njeno zgodbo razvijala.

Ves čas ste v stiku s pisano besedo, diplomirali ste iz francoskega in italijanskega jezika, ste avtorica treh zbirk kratkih zgodb, več kot desetletje ste delali kot

samostojna književna prevajalka, poleg tega ste poučevali, vodite literarne večere, ustvarjate tudi dvojezični spletni blog za slovensko-italijansko literarno izmenjavo. Zapisali ste, da ste po srcu prevajalka in avtorica. Ste že zgodaj vedeli, da se boste preživljali z besedami?

Tega nisem vedela, sem pa upala, da se bom. Literatura je zame od nekdaj umetnost, s katero najbolj spoznavam, doživljam in dojemam svet. Z njo pa ga sama lahko tudi poustvarjam in pretvarjam resničnost čisto po svoje.

Nekateri novodobni založniki nas potiskajo v vlogo redaktorjev, ki naj bi strojne prevode samo še izpilili.

Dokler je bilo mogoče, sem več let vztrajala v svobodnem poklicu, ste pojasnili nekje. Kaj je pretehtalo, da ste se odpovedali življenju »na svobodi«?

Za samostojni prevajalski poklic sem se odločila kmalu po koncu študija, to je bilo v devetdesetih, ko se je, predvsem če si prevajanje kombiniral še s kakšnim delom, jaz na primer s poučevanjem, gmotno še nekako dalo shajati. Potem sem si ustvarila družino in takrat delo »na svobodi« z nerednimi honorarji zame ni bilo več mogoče.

Roman *Ivana pred morjem* bodo v prihodnji sezoni uprizorili na odru Male drame kot monodramo z igralko Ivo Babić, v režiji Lucije Trobec in dramaturgiji Lune Pentek. Kako ste sprejeli to novico, ste v stiku z ustvarjalkami?

Doletela me je velika sreča, da sta si Ivano izbrali mladi Lucija Trobec in Luna Pentek, ki sta sijajen režisersko-dramaturški tandem, in prepričana sem, da bomo o njiju še veliko slišali. Imenitna in pretanjena Iva Babić pa je že po videzu takšna, kot bi stopila naravnost iz mojega romana. Z Lucijo in Luno smo se spoznale lani jeseni, preden sta se lotili samostojnega dela, spomladi sem bila že na uvodni vaji, kjer sem spoznala celotno ekipo, tik pred poletjem pa je bila interna premiera. Komaj čakam še na uradno, ki bo oktobra.

Zakaj ste se odločili za ustvarjanje slovensko-italijanskega literarnega bloga, v čem vidite njegov pomen?

Blog za slovensko-italijansko literarno izmenjavo *La casa di carta – Papirnata hiša* zadnje čase sicer ni več tako zelo aktiven, ima pa vseeno veliko sledilcev in obiskovalcev.

Nastal je iz ideje, da bi odprli vrata in povezali pesnike, pisatelje in prevajalce z obeh strani meje, ki sicer drug o drugem ne bi nič vedeli in drug drugega ne mogli prebirati. Kadar je torej le mogoče, so njihovi proza ali pesmi predstavljeni v obeh jezikih. Na blogu so objavljeni tudi intervjuji, razmišljanja, recenzije in predstavitve obeh literarnih produkcij, tudi v sodelovanju z nekaterimi vidnejšimi slovenskimi in italijanskimi avtorji. Pred leti smo v okviru bloga skupaj z revijo *Poeisis* Petra Semoliča organizirali tudi dve navdihujoči pesniško-prevajalski delavnici, ki jima je sledila izdaja knjižice s prevedenimi pesmimi.

Kako razmišljate o prihodnosti prevajanja, zlasti literarnega, v povezavi z možnostmi, ki jih ponuja umetna inteligenca? Vas skrbi, da bi ta že v kratkem izrinila izkušene prevajalce, ki imajo izostren občutek za jezik?

Strojno prevajanje skrbi vse književne prevajalce, pa ne, ker bi v tako imenovani umetni inteligenci videli podkovano konkurentko, saj pač ni sposobna poustvariti določenega sloga ali poglobljeno interpretirati večplastnega literarnega besedila, kot to zna dober prevajalec.

Bojimo se, da tega ne bodo razumeli nekateri novodobni založniki, ki nas potiskajo v vlogo redaktorjev, ki naj bi strojne prevode samo še izpilili. Dogaja se že, da bliskovito izhajajo novi »robotski« prevodi svetovnih klasikov. Od nas se tudi pričakuje, da naj bi svoje prevode mimo plačila in avtorskih pravic podarjali v besedilne baze, ki naj bi pomagale razvijati generativno umetno inteligenco v slovenščini. Na vse to opozarja tudi Društvo slovenskih književnih prevajalcev, ki je lani izvedlo odmevno kampanjo *Ulzi prevedeno. Ulzi zgrešeno*.

Zaupajte nam, kam se najraje zatečete v poletni vročini, ko ste prosti.

Dopust najrajši preživljam na jadranskem otoku, kjer zmeraj dobim navdih za pisanje.